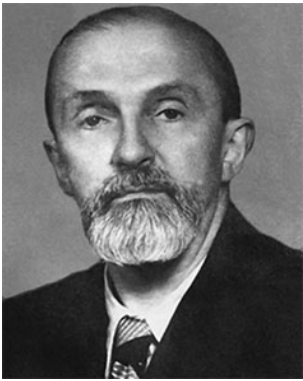

І. Б. Усенко

Паше-Озерський Микола Миколайович

ПАШЕ-ОЗЕРСЬКИЙ Микола Миколайович (23. 03(04. 04). 1889, м. Млава Плоцької губ., нині Мазовецького воєводства, Польща — 23. 02. 1962, м. Воронеж, РФ) — правознавець. Доктор юридичних наук (1954), професор (1939). Закінчив Радомську гімназію (нині Мазовецького воєводства, 1907) і Університет св. Володимира у Києві (1911), де був залишений професорським стипендіатом на кафедрі кримінального права, а згодом і працював: від 1915 — приват-доцент, від 1919 — екстраординарний професор. За сумісництвом — приват-доцент, професор аналогічних кафедр Київських вищих жіночих курсів, Київського комерційного інституту, Київського юридичного інституту (в останньому від 1916 деякий час також очолював судово-нотаріальне відділення). 1914—17 — секретар Київського юридичного товариства, що діяло при Університеті. У травні 1918 призначений членом комісії з вироблення проєктів карних та інших законів при Головній законодавчій управі Головного управління військово-судових справ Української Держави. Наприкінці того ж року захистив магістерську дисертацію «Реабілітація осужденного». У часи *денікінщини* виїхав до Криму: 1919—21 — професор Таврійського університету в Сімферополі та Вищого юридичного інституту в Севастополі; водночас 1920—21 — завідувач Сімферопольського робітничого факультету. 1921—30 — професор Київського інституту народного господарства, де викладав кримінальне право і процес, очолював предметну комісію публічного права, кафедру кримінального права і процесу, завідував спеціалізованим кабінетом публічного права. За сумісництвом — завідувач навчальної частини юридичних курсів Наркомату юстиції УСРР (1924—33), старший викладач

Всеукраїнської школи робітничо-селянської міліції (1926—33). Кілька разів (1926, 1928—29) виїжджав у тривалі закордонні наукові відрядження, зокрема був делегатом від СРСР на 2-му Міжнародному конгресі з питань сексології, гомосексуальності та сексуальних реформ у Копенгагені (1928). Наслідком цих поїздок стала низка статей про берлінські, гамбурзькі, віденські, копенгагенські та інші тюрми в журналах «Административный вестник», «Вісник радянської юстиції», «Поправно-трудоий робітник» (орган Управління поправно-трудоих установ ГПУ УСРР), а також монографія «По тюрьмам Западной Европы. По личным впечатлениям 1928—1929 гг.» (Х., 1930). У 1928—30 брав участь у діяльності секції кримінального права Комісії радянського права ВУАН. 1933—35 — дійсний член, професор Всеукраїнського НДІ соціалістичної охорони здоров'я, що розміщувався спочатку в Харкові, а згодом — у Києві. Також у 1933 був завідувачем відділу Центральної науково-дослідної станції судової медицини у Харкові. Оприлюднив у відомчих журналах «Шлях до здоров'я» та «Профілактична медицина» низку статей переважно з критикою охорони здоров'я у капіталістичних країнах. Статті аналогічного змісту регулярно друкував у щотижневику «Соціалістична здоровоохорона», а також час від часу в органі ЦК КП(б)У — газеті «Комуніст» (Київ). 1935—37 — консультант відділу кодифікації, 1935—39 — старший науковий співробітник Українського інституту юридичних наук Наркомату юстиції УРСР; 1937—40 — завідувач кафедри кримінального права Київського університету; від 1940 — завідувач кафедри кримінального права і процесу та проректор з навчальної роботи Львівського університету. За окремими джерелами, від 1938 був секретним агентом радянських органів безпеки з оперативним псевдонімом «Вишняков», брав участь в операціях, спрямованих на ліквідацію УГКЦ. Під час німецької окупації залишався у Львові: правничий дорадник і член термінологічної комісії Українського центрального комітету (єдиної легальної української суспільно-громадської установи у генерал-губернаторстві), редактор перекладів польських кримінального і кримінального процесуального кодексів, позаштатний співробітник Львівської нотаріальної палати (1942—44). У липні—жовтні 1944 — в. о. ректора, від жовтня 1944 — завідувач кафедри кримінального права і процесу Львівського університету. Від квітня 1945 до червня 1946 знаходився під арештом за підозрою у співпраці з німецькою окупаційною владою. Після припинення кримінальної справи поновлений на посаді професора. Від 1949 — професор кафедри кримінального права і процесу Ростовського університету (РФ); від 1960 — професор однойменної кафедри Воронежського університету. Наукову цінність зберігають насамперед його пріоритетні дослідження правових проблем реабілітації та обставин, що виключають кримінальну відповідальність.

Основні праці

Карательный механизм Уголовного Уложения 1903 г. К., 1911; Об опасном состоянии личности преступника. К., 1915; О предании суду. К., 1916; Судостройство: Курс лекций. Ч. 1.

К., 1917; Условное осуждение // Вест. советской юстиции. 1923. № 3; Условное досрочное освобождение // Там само. 1924. № 10; Исправительно-трудовой кодекс УССР. Текст и постатейный комментарий. Х., 1928; Кримінальний Кодекс УРСР з змінами на 1 червня 1938 р. Офіційний текст з доповненням систематичних постатейних матеріалів. К., 1938; Кримінальний Кодекс УРСР зі змінами на 1 жовтня 1938 р. К., 1938; Кримінально-процесуальний кодекс УРСР зі змінами на 1 жовтня 1938 р. К., 1938; Развитие советского исправительно-трудового права (1917—1957). Ростов, 1958; Необходимая оборона и крайняя необходимость по советскому уголовному праву. Москва, 1962.

Рекомендована література

1. Усенко І. Б. Паше-Озерський Микола Миколайович // Антологія укр. юрид. думки: В 10-ти т. Т. 7. К., 2004;
2. Берзін П. С. Київська школа кримінального права (1834—1960 рр.): історико-правове дослідження. К., 2008;
3. Качмар В. Паше-Озерський Микола Миколайович: життєвий шлях та наукові інтереси // Медичне право. 2009. № 4;
4. Міхневич Л. В. Професор М. М. Паше-Озерський — риси наукової кар'єри // Наук. спадщина проф. В. Кульчицького (1919—2009) і сучасність: Зб. мат. 24-ї Міжнар. історико-правової конф. (28 квіт. — 1 трав. 2011 р.). Л., 2011.

Бібліографічний опис:

Паше-Озерський Микола Миколайович / І. Б. Усенко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2023. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-881472>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).